

Istupanje prvog potpredsednika Vlade Srbije i ministra spoljnih poslova Ivice Dačića na sednici Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija posvećenoj radu UNMIK-a:

„Poštovani gospodine predsedniče,
Uvaženi članovi Saveta bezbednosti,
Dame i gospodo,

Zahvaljujem na pažnji koju posvećujete pitanju Kosova i Metohije kroz redovnu tromesečnu razmenu mišljenja na sednicama Saveta bezbednosti o radu UNMIK-a. Izuzetno je važna poruka koju sa ovog mesta šaljemo svim stranama koje su uključene u dešavanja na Kosovu i Metohiji. Snaga ove poruke razumljiva je svim političkim činiocima, i još važnije, svim zajednicama na Kosovu. U procesu koordinacije delovanja svih segmenata međunarodnog prisustva i stabilizacije prilika u Pokrajini, uprkos brojnim izazovima, neprikosnovena je uloga Misije UN-a na Kosovu. Angažman UNMIK-a za Republiku Srbiju je od izuzetne važnosti jer je u pitanju misija u koju srpsko stanovništvo ima najviše poverenja, ali i misija koja je garant statusne neutralnosti međunarodnog prisustva u Pokrajini, u skladu sa rezolucijom SB UN 1244 (1999). Od izuzetne važnosti je i doprinos drugih međunarodnih organizacija čije misije, pod okriljem UN-a, predstavljaju sastavni deo međunarodnog civilnog i bezbednosnog prisustva na Kosovu, poput EULEKS-a, KFOR-a i OMIK-a.

Pozdravljamo doslednost i posvećenost UNMIK-a realizaciji prioriteta iz delokruga svog mandata. Polazeći od njegovih zadataka na planu unapređenja bezbednosti, stabilnosti i poštovanja ljudskih prava, želeo bih da naglasim da je angažovanje UNMIK-a u postojećem obimu i sa nesmanjenim budžetskim kapacitetima, od suštinskog značaja za stvaranje uslova koji vode u pravcu trajnog i održivog rešenja za pitanje Kosova i Metohije. To je istovremeno i poruka Srbima i drugim ne-Albancima na Kosovu koji u UNMIK-u vide garanta svog opstanka da nisu zaboravljeni. U tom smislu je važno i zadržavanje postojeće dinamike izveštavanja o radu UNMIK-a u SB UN-a. Očekujemo da će UNMIK nastaviti sa sprovođenjem svog mandata, na statusno neutralan način, u skladu sa rezolucijom SB UN 1244 (1999), posebno u oblastima od značaja za opstanak i normalan i dostojanstven život Srba i pripadnika drugih nealbanskih zajednica na Kosovu i Metohiji.

Gospodine predsedniče,

U osvrtu na Izveštaj koji je pred nama, želim ponovo da ukažem da je, za sticanje šire slike o situaciji u kojoj danas živi srpsko i drugo nealbansko stanovništvo u Pokrajini, nužno da periodični izveštaji reflektuju i položaj ovih zajednica južno od Ibra. Zanimarivanje ljudskih prava i problema sa kojima se susreću manjinske zajednice širom Kosova dodatno doprinosi njihovom osećaju izolovanosti, zapostavljenosti i bezizglednosti. Zato predlažem da se u naredni izveštaj uključi i iscrpan pregled situacije u kojoj se nalaze pripadnici ovih zajednica južno od reke Ibar.

Kao i u ranijim prilikama, želim da istaknem značaj koji Republika Srbija pridaje iznalaženju rešenja za interno raseljena lica sa prostora Kosova i Metohije. Strateško opredeljenje Republike Srbije po pitanju interno raseljenih lica jeste da svakom licu pruži punu podršku, bilo za održivi povratak ili za lokalnu integraciju u mestu raseljenja. Međutim, svaka vrsta podrške koju Republika Srbija može da pruži potencijalnim povratnicima ostaje nedovoljna ako izostane adekvatno angažovanje Privremenih institucija samouprave u Prištini - prihvatanje ili bar tolerisanje od strane lokalne zajednice, i sve to uz aktivno angažovanje međunarodne zajednice.

Odgovor na pitanje zašto se sve manje ljudi odlučuje na pokušaj povratka u domove na Kosovu je složen: od njihovog iscrpljivanja administrativnim, bezbednosnim, institucionalnim i pravnim preprekama za povratak do opredeljivanja za lokalnu integraciju, ne kao čin ličnog i svesnog izbora, već kao posledica nedostatka istinske mogućnosti za povratak. U ovom smislu ilustrativan je i Izveštaj OMIK-a o Kosovu iz novembra 2015. godine prema kome se od ukupno 479 incidenata na Kosovu, u 310 slučajeva radilo o incidentima usmerenim prema kosovskim Srbima, uključujući u 22% slučajeva povratnike. Prema podacima UNHCR-a, do sada je povratak realizovalo svega 12.145 raseljenih Srba i pripadnika drugih nealbanskih zajednica, a tek njih oko 4.000 ostvarilo je održivi povratak. Kvartalni izveštaji generalnog sekretara UN-a takođe ukazuju na zabrinjavajući trend smanjenog povratka i zbog toga je neophodno posvetiti mnogo više pažnje ovom problemu i merama za njegovo prevazilaženje. Zabrinjavajući statistički podaci treba da budu uvod i podsticaj za intenzivan rad na uklanjanju prepreka koje otežavaju ili onemogućavaju ostvarivanje većeg obima održivog povratka interno raseljenih, u čemu UNMIK, u skladu sa rezolucijom SB UN 1244 (1999), takođe, ima izuzetno važnu ulogu. Samo obećanja nisu dovoljna. Potrebne su efikasnije mere i konkretni rezultati.

Želim da veoma jasno, po ko zna koji put, skrenem pažnju članicama ovog tela, koje predstavlja najvažniji organ međunarodne zajednice, da mi iz godine u godinu ponavljamo podatke da je preko 220.000 Srba proterano sa svojih ognjišta na KiM, a da je samo 1,9% njih ostvarilo održivi povratak. Da li to znači da je međunarodna zajednica digla ruke od povratka više od 200.000 Srba i da li će time biti legalizovano etničko čišćenje Srba sa Kosova i Metohije? Koliko godina još treba da prođe da bi se oni vratili? Ili je prema Srbima sve dozvoljeno?

Iznošenje parcijalnih evidencija o napadima na život i imovinu Srba i pripadnika drugih nealbanskih zajednica na izvestan način relativizuje jednu, civilizacijski nedopustivu pojavu, a to je progon ljudi samo zato što ne pripadaju većinskoj zajednici. Primera, nažalost, ima mnogo. Oktobra prošle godine, u selu Donje Kusce kod Gnjlana, grupa albanskih mladića pretukla je četvoricu srpskih dečaka mlađih od 15 godina, od kojih su dvojica zadobila teže povrede, jedan nožem a drugi metalnom šipkom. Početkom decembra u Goraždevcu, opština Klina, rafalnom

paljbom pucano je na više srpskih kuća, zapaljen je jedan automobil i u centru sela je oskrnavljen spomenik žrtvama NATO bombardovanja i dečacima ubijenim 2003. na reci Bistrici, čije ubice nikad nisu nađene.

Bilo bi dobro da se u ovakve evidencije incidenata uključi i prikaz reagovanja institucija, od faze policijskih istraga, preko delovanja tužilaštva ili prekršajnog organa, do pravosnažne osude počinilaca. Složićete se da bi bilo vrlo ilustrativno videti statistiku o procentualnom rešavanju zločina i naknadi štete za krivična dela izvršena protiv Srba, uključujući ubistva. Podsetiću da je broj pravosnažno osuđenih izvršilaca ubistava za preko 1.000 Srba, od 1999. godine do danas, i dalje nula. A upravo su ovakve stvari test dostignuća jednog društva na planu demokratije i vladavine prava. Ja bih opet da postavim pitanje. Da li je ubistvo Srba krivično delo ili i to može da prođe nekažnjeno? Kako onda da Srbi imaju poverenje u vladavinu prava?

Uvaženi članovi Saveta bezbednosti,

Imajući u vidu navedeno, i ovom prilikom, upućujem apel UN-u i drugim predstavnicima međunarodne administracije na Kosovu, da pomognu u prevazilaženju problema koji otežavaju povratak interno raseljenih svojim domovima. Pritom treba imati u vidu da je nedostatak efikasnog mehanizma za povraćaj uzurpirane imovine, pored odsustva bezbednosti, jedan od najvažnijih činilaca koji otežava i ograničava povratak. Želim da podsetim i da Izveštaj generalnog sekretara iz aprila 2015. godine u stavu 34. konstatuje da su nerešena imovinska prava i dalje glavni činilac koji ometa napredak u procesu individualnog povratka i u odnosima među zajednicama.

Zato skrećemo pažnju na institucionalne mere Prištine u vidu nacrtu Zakona o osnivanju Kosovske agencije za upoređivanje i verifikaciju imovine, koji je u suprotnosti sa Tehničkim sporazumom o katastru iz 2011. godine i čijim usvajanjem bi se omogućila legalizacija protivzakonito oduzete imovine na Kosovu i nanela nepopravljiva šteta srpskoj zajednici. Nesumnjivo je da imovinska prava, njihovo ostvarenje i zaštita, predstavljaju tekovinu demokratskih društava od primarne važnosti i vitalni interes zajednice, što potvrđuje i Izveštaj OEBS-a „Procena procesa dobrovoljnog povratka na Kosovu“ od 4. decembra 2014. godine. Zbog toga je od posebnog značaja da se pristupi izradi novog nacrtu Zakona u šta bi se uključili i predstavnici raseljenih lica i SPC.

Dame i gospodo,

Krhkost situacije na KiM, u različitim segmentima, konstatovana je i u Izveštaju EK o Kosovu za 2015. godinu. Između ostalog, ocenjeno je da je pravosuđe na nivou „rane faze razvoja i podložno političkim uticajima“. Odnos vlasti u Prištini i pravosuđa prema lideru Građanske inicijative, Oliveru Ivanoviću, o kome sam pred ovim uvaženim telom više puta govorio, i nedavna politička presuda u njegovom slučaju, više je nego očigledan primer iznetih zapažanja. Ova presuda, bez osnova u pravu i pravdi, sigurno ne doprinosi nastavku procesa stabilizacije prilika u Pokrajini niti poverenju u institucije i vladavinu prava na Kosovu.

Odsustvo vladavine prava, suprotstavljeni interesi vladajućih i opozicionih političkih struktura, kao i nedostatak istinske volje da se ispune uslovi koje pred vlasti na Kosovu i Metohiji postavlja

međunarodna zajednica, predstavljajući destabilizujući faktor u dužem vremenskom periodu. Stvara se negativno raspoloženje prema Srbima zbog navodnih ustupaka prištinske strane tokom briselskog dijaloga. To sve dovodi u opasnost da se nasilje, pored Prištine, prelije i na srpske enklave u unutrašnjosti Kosova i Metohije.

Verski ekstremizam na Kosovu i Metohiji dostigao je najviši nivo u regionu. Radikalne islamističke strukture, podržane od strane značajnog broja verskih službenika/imama zvanične Islamske zajednice Kosova i Metohije i pojedinih međunarodnih i lokalnih islamskih organizacija i udruženja, te njihova povezanost sa stranim borcima u Siriji i Iraku, kojih je, ako se izvrši poređenje sa brojem stanovnika islamske veroispovesti, otišao najveći broj iz regiona Balkana, ukazuje na postojanje visokog nivoa pretnje od izvršenja terorističkih akata.

Radikalizacija političkih prilika i pogoršanje bezbednosne situacije usled eskalacije političkog i verskog ekstremizma predstavljaju pretnju za sve žitelje Kosova i Metohije, a po pravilu su najugroženiji povratnici u nacionalno mešovitim sredinama. To zahteva dodatne mere na planu jačanja bezbednosti Srba i pripadnika nevećinskih zajednica koji su, kako i ovaj izveštaj navodi, redovne mete i žrtve etnički motivisanih napada. Poseban razlog za zabrinutost je prisustvo elemenata terorizma i delovanje radikalizovanih ekstremista u vidu povratnika sa ratišta na Bliskom Istoku na Kosovu. U samom Izveštaju govori se o hapšenjima i podizanju optužnica protiv većeg broja kosovskih Albanaca zbog sumnje u povezanost sa terorističkim organizacijama. U izveštajnom periodu bilo je više slučajeva ispisivanja grafita „ISIS“ na kućama Srba, na zidovima objekata SPC i pored puteva. Podsetiću i na slučaj hapšenja četvorice naoružanih islamista krajem januara ispred kapija manastira Dečani, bisera srpske, evropske i svetske duhovne i kulturne baštine, koji se nalazi i na Uneskovoju Listi svetske baštine u opasnosti.

Gospodine predsedniče,
Članovi Saveta bezbednosti,

Republika Srbija je u potpunosti posvećena dijalogu koji se, uz posredovanje Evropske Unije, vodi između Beograda i Prištine i implementaciji postignutih dogovora. U okolnostima u kojima živi, srpski narod na Kosovu garanciju svog opstanka i razvoja vidi u onome što mu je od strane EU garantovano Briselskim sporazumom. Reč je o uspostavljanju Zajednice srpskih opština, koja bi artikulirala interese srpskog stanovništva i ponudila institucionalni mehanizam za kolektivno ostvarivanje i zaštitu njegovih osnovnih prava, te doprinela daljoj i bržoj normalizaciji odnosa.

Iako su svi Izveštaji generalnog sekretara UN-a kao ključno u sprovođenju Briselskog sporazuma prepoznavali potrebu što skorijeg formiranja Zajednice srpskih opština, to do danas nije realizovano. Umesto pozitivnih pomaka u njenom formiranju, suprotno Briselskom sporazumu, uveden je nov element. Uključivanje tzv. Ustavnog suda Kosova u preispitivanje i de facto izmenu Briselskog sporazuma. Ako se Ustavni sud Kosova prećutno prihvati kao instanca kojoj je dozvoljeno da menja politički dogovor na najvišem nivou, uz posredovanje EU, otvara se pitanje smisla dijaloga i garancija da će svaki dogovor biti realizovan u obliku u kojem je postignut. To je negativna poruka srpskoj zajednici, ali i EU kao posredniku i UN-u. Podsećam da je osnovni razlog potpisivanja Briselskog sporazuma, uz našu opredeljenost za

doprinos stabilizaciji prilika u regionu, bio da se, u odsustvu suštinskog napretka na polju ostvarenja osnovnih ljudskih prava za Srbe i pripadnike drugih nealbanskih zajednica na Kosovu, ustanovi poseban mehanizam koji će im omogućiti normalan život. U tom smislu, ideja o osnivanju Zajednice srpskih opština suštinski se nadovezuje na duh rezolucije SB UN 1244, kao mehanizam čija je primarna funkcija zaštita ljudskih prava uz omogućavanje bezbednog i održivog povratka svih izbeglih i raseljenih i njihov normalan i 21. veka dostojan život.

Na kraju, želim još jednom da podvučem da je nacionalni prioritet Republike Srbije postizanje političkog rešenja za pitanje Kosova i Metohije. U nastojanju da se postigne takvo rešenje, neophodno je ostvariti i proces pomirenja. Zato je Srbija snažno posvećena dijalogu sa predstavnicima Prištine koji se vodi pod pokroviteljstvom EU i u okviru koga su postignuti izuzetno važni dogovori. Naša posvećenost ovom procesu odraz je čvrstog opredeljenja za aktivan doprinos unapređenju stabilnosti Zapadnog Balkana, kao i rešavanju svih otvorenih pitanja političkim i diplomatskim sredstvima. Upravo sa tim ciljem i uprkos svim izazovima, Republika Srbija je u dijalogu demonstrirala konstruktivnost i spremnost na često nimalo lake kompromise. Na taj način smo doprineli da za mnoga kompleksna pitanja, od zakonodavstva do energetike i telekomunikacija, budu postignuta obostrano prihvatljiva rešenja, u interesu, pre svega, pomirenja i zajedničke budućnosti.

Očekujemo da Evropska unija nastavi da olakšava naš dijalog sa Prištinom, a Vlada Republike Srbije će, sa svoje strane, bez sumnje, nastaviti da se aktivno angažuje na primeni briselskih dogovora, u interesu mira, stabilnosti i ekonomskog prosperiteta regiona.

Hvala na pažnji."